

13 Inspiratie voor een Goede Geefwet

“Men moet pienter zijn om geld te verdienen, voor het verstandig uitgeven ervan is wijsheid nodig, en die is veel schaarser”, Oscar van Leer.¹

De overheid trekt zich op een aanzienlijk aantal terreinen verder terug, waardoor het functioneren van maatschappelijke organisaties van relatief groter belang wordt. Het is dan ook niet verwonderlijk dat maatschappelijke organisaties in Nederland zich beraden op nieuwe bronnen van fondsenwerving, te meer daar met de traditionele vormen van fondsenwerving een gestabiliseerde geefmarkt is bereikt.² De traditionele fondsenwerving zal moeten worden uitgebreid met een systeem van nieuwe bronnenwerving. Treffend is in dit kader de oproep van prof. Arjo Klamer in NRC Handelsblad van 29 januari 2011 om nieuwe creatieve wijzen van financiering van cultuur en kunst te creëren.³

De overheid heeft op haar beurt belang bij een sterke *civil society*, die minder afhankelijk is van de overheid. In het Verenigd Koninkrijk heeft de conservatieve premier Cameron ingezet op een nieuw concept van de *Big Society*. Met een *Giving Green Paper*⁴ worden thans de Britse burgers geconsulteerd om de overheid te helpen als katalysator te functioneren van *charitable giving*.⁵

In de Angelsaksische cultuur speelt het fenomeen van

de *Major Donor* al sinds lange tijd een belangrijke rol. In Nederland is de substantiële gever nog geen volwassen bron van fondsenwerving. De maatschappelijke betrokkenheid van relatief vermogende burgers enerzijds en de sterk gegroeide omvang van het vermogen van de bovenlaag van de samenleving anderzijds, maakt dat ook in Nederland de markt van de *Major Donor* zich kan ontwikkelen tot een belangrijke bron van fondsenwerving voor bestaande en nieuw te vormen maatschappelijke organisaties. De financiële crisis heeft bij menig particulier die objectief als ‘vermogend’ gekwalificeerd kan worden bovendien de relativiteit van die kwalificatie versterkt. Vermogen op zichzelf heeft weinig waarde, tenzij er iets nuttigs mee wordt ondernomen. In een tot dusver veilig geachte belegging kan het vermogen morgen zijn verdwenen. Tegelijkertijd worden vermogende individuen publiekelijk aangesproken op de kracht en

- 1 Gert-Jan Johannes, ‘De communicerende vaten van Oscar van Leer’, *Ondernemerschap en filantropie in de Van Leer Entiteit*, 1958-1986, Amsterdam: Boom 2009, p. 56.
- 2 J. Talens, ‘Nederlands Donateurs Panel meet vijf jaar het geefklimaat in Nederland’, *Vakblad Fondsenwerving* januari 2011.
- 3 Zie www.academiavitae.org/symposium.
- 4 Zie www.cabinetoffice.gov.uk/sites/default/files/resources/Giving-Green-Paper.pdf.
- 5 Dit is in februari 2011 opgevolgd met een paper met een visie op het thema *Growing the Social Investment market*.

verantwoordelijkheid van hun positie,⁶ mede waardoor filantropie en duurzaam ondernemen nu ook in Nederland gaat resoneren in de wereld van financiële instellingen.

Het is in deze tijd dat een Geefwet een nieuw elan kan geven aan de maatschappij en zowel bedrijven als particulieren kan inspireren om nieuwe wegen in te slaan, om bij te dragen aan een vorm van kapitalisme waar de waarde van geld centraal staat in plaats van het doelloos verzamelen ervan.⁷

1. Basis voor fiscale privileges van filantropische organisaties en geldstromen

Allereerst lijkt het van belang om nog eens na te gaan wat de basis is voor de fiscale privileges van filantropische organisaties en geldstromen. Het is opvallend dat in vrijwel alle ontwikkelde democratische rechtssystemen fiscale privileges bestaan. De universele politieke filosofie die ten grondslag ligt aan de bijzondere positie van maatschappelijke organisaties is dat filantropische organisaties bijdragen aan de pluriformiteit van een westerse democratie. Een democratische samenleving erkent – met als schoolvoorbeeld de scheiding van kerk en Staat – dat de overheid geen monopolie heeft op activiteiten die het algemeen nut beogen. De maatschappij profiteert niet alleen van filantropen omdat zij privaat vermogen ten dienste stellen van een algemeen nut, maar ook door de variëteit in keuzen die door individuele filantropen worden gemaakt bij het verrichten van hun filantropische daden. Filantropie is een directe vorm van uitoefening van democratie. De verschillende bepalingen in fiscale wetgeving zijn daarom niet bedoeld als een gunst of bijzondere vrijstelling, maar als de bevestiging van het principe dat in een ontwikkelde democratische samenleving geldstromen van en naar maatschappelijke organisaties gevrijwaard dienen te zijn van belastingheffing. Dit betekent dat schenkingen aftrekbaar zijn van de belasting naar het inkomen of de winst, niet belast worden bij de ontvangende instelling en overigens ook vrijgesteld zijn van schenkingsrecht of andere registratieheffingen. Het is omwille van de essentiële ‘pluraliteit’ van een democratische samenleving, dat een overheid zich dient te onthouden van belastingheffing van filantro-

pische geldstromen.⁸ Omdat de basis van de fiscale positie van *charitable* geldstromen in essentie identiek is in de westerse democratieën, zien we ook bij vergelijking van verschillende rechtssystemen in hoofdlijnen een zeer vergelijkbaar plaatje. De verschillen zijn eerder *couleur locale* en de nuances worden ingevuld door overwegingen van fiscaal beleid. Dit verklaart ook waarom de bijzondere fiscale positie van filantropische of maatschappelijke organisaties moderne belastinghervormingen heeft overleefd. Ondertussen kent Nederland geen *volledige* vrijstelling voor filantropische geldstromen. Zo is voor de aftrek van *gewone* giften door particulieren vereist dat deze per jaar een drempel overschrijden van 1% van het bruto verzamelinkomen van de belastingplichtige(n),⁹ waardoor in feite de meeste ad hoc schenkingen aan fondswervende instellingen niet voor afrek in aanmerking komen.

Dat het ministerie van Financiën in een studie genaamd *Evaluatie giftenaftrek 1996-2006*¹⁰ onder een non-selecte groep mensen in Nederland geen positief verband kon aantonen tussen ‘de giftenaftrek’ en het geefgedrag, wekt dan ook weinig verbazing. Het gros van de gevers in het huidige Nederlandse maatschappelijke middenveld kan immers in het geheel geen gebruikmaken van enige giftenaftrek.¹¹

Een belangrijke toekomst bestaat voor de markt van de Grote Gevers, particulieren en bedrijven die – op hun eigen wijze – willen bijdragen aan de maatschappij. Zij denken efficiënt en acteren doelgericht. De fiscale prikkels om filantropie te bedrijven, zijn hierbij onmisbaar, getuige ook reeksen van onderzoeken die hierover in de Angelsaksische wereld – waar filantropie op grotere schaal is uitgevonden – zijn voortgebracht.¹²

Andres Carnegies boek *The Gospel of Wealth* is veelgelezen literatuur door een nieuwe generatie innovatieve filantropen, die niet alleen simpelweg cash willen geven, maar zich op creatieve wijze willen inzetten voor het algemeen nut. Carnegie schreef al in 1889 dat het nalaten van een fortuin aan kinderen vaak een vergissing is, met negatieve consequenties voor de erfgenamen, terwijl het nalaten van vermogen aan de Staat een gemiste kans is om de eigen talenten

6 Zie bijv. J. van Duijn (ex-Robeco), die in het jubileumnummer van het glossy magazine *Miljonair*, december 2010 betoogt: “Het terugploegen van rijkdom is kwestie van beschaving”; zie www.ftm.nl/original/jaap-van-duijn-vindt-rijken-te-gierig.aspx.

7 Of, zoals de trendwatchers van Project Hoop het verwoorden in hun manifest: “We moeten een omslag maken van denken in termen van welvaart (economische groei en winst) naar het denken en werken in termen van welzijn (maatschappelijke groei en winst). Deze maatschappelijke doelstelling vereist een gezamenlijke inspanning van overheden, bedrijven en organisaties, burgers en consumenten.” Zie www.projecthoop.nl.

8 Zie uitgebreid I.A. Koele, *International Taxation of Philanthropy*, IBFD 2007, hoofdstuk 2.3 Political philosophy of preferential tax status.

9 Art. 6.39, lid 1 Wet IB 2001.

10 Rapport aangeboden door de Minister van Financiën in de brief van 23 oktober 2009, nr. AFP/09/657 U, aan de Tweede Kamer.

11 Over de ondeugdelijkheden in de evaluatiemethoden die gehanteerd zijn in dit onderzoek en de conclusies die naar aanleiding daarvan zijn getrokken, zie dr. R.H.F.P. Bekkers, ‘Giftenaftrek in Nederland: evaluatiemethoden en hun interpretatie’, *WFR* 2010/1140.

12 Zie voor een overzicht dr. R.H.F.P. Bekkers, a.w., noot 8, noot 4 tot en met noot 11. Recent www.charitablegift.org/about-us/news/07-21-2010.shtml.

in te zetten voor het algemeen nut. Hij was een voorstander van hoge successiebelastingen als een “mark of the state’s condemnation of the selfish millionaire’s unworthy life”.¹³ Recent is ook de tijdelijke afschaffing van de Amerikaanse *estate tax* aangegrepen voor oproepen om deze vooral weer in te voeren, nu dit een zeer substantiële schade berokkent aan maatschappelijke organisaties; in de beleving van burgers worden schenkingen door de afschaffing van *estate tax* aanzienlijk duurder.¹⁴

Hoe zou een Nieuwe Geefwet inspiratie kunnen bieden aan deze ontwikkelingen? Het debat hierover zal dit jaar moeten worden gevoerd en ik geef vanuit mijn eigen ervaring en inzichten slechts enkele suggesties.

2. Inspiratie voor een Nieuwe Geefwet

De bestaande faciliteiten voor filantropie kunnen worden verbeterd en meer toegesneden op de behoefte in de maatschappij. Hierna worden in de paragrafen 2.1 tot en met 2.3 verbeteringen voorgesteld. Verder is van belang dat er meer aandacht komt voor rapportage over hoe de gestelde doelstellingen worden bereikt en over concrete *due diligence*. De belangen van de sector zelf in deze zijn substantieel; daarop ga ik in paragraaf 2.1 in.

2.1. Is de regeling van de periodieke gift voldoende?

De regeling van de periodieke gift is een historisch overblijfsel uit de tijd, vóór 1984, dat de schenkingsaftrek technisch was ingebed in de regeling van de persoonlijke verplichting, bestaande uit de voldoening van lijfrenteverplichtingen voortvloeiend uit een stamrecht. Toen in 1984 door een stelselherziening de grond aan deze onbeperkte aftrek kwam te ontvallen, is een nieuw artikel geformuleerd voor aftrek van een periodieke gift, waar echter nog steeds werd vastgehouden aan een beperking tot lijfrentetermijnen gedurende vijf of meer jaren. Vanaf 2001 is weliswaar het begrip ‘lijfrente’ verlaten, maar wordt nog steeds vastgehouden aan de definitie van vaste en gelijkmatige periodieke uitkeringen die uiterlijk bij overlijden eindigen. De beperkingen die dit meebrengt, zijn mijns inziens onnodig knellend en complicerend. Enerzijds brengt de beperking tot ‘vaste en gelijkmatige’ periodieke uitkeringen mee dat schenkingen in natura in beginsel niet kwalificeren voor aftrek, nu een schenking in natura in termijnen naar haar aard niet gelijk gewaardeerd kan worden. De praktijk redt zich

wel met een verkoop tegen marktwaarde, die gevolgd wordt door een schenking van de koopsom in de vorm van een periodieke gift, maar dit werkt complicerend en dat schrikt donoren af.

Anderzijds is de beperking van een periodieke gift tot schenking van periodieke uitkeringen die uiterlijk bij overlijden eindigen, een archaisch overblijfsel uit de tijd vóór 1984 die enige praktische betekenis mist. De wetgever heeft in 1984 als motivering voor het verschil tussen periodieke giften en gewone giften gegeven, dat periodieke giften van groter belang zijn voor instellingen dan andere giften, nu zij immers een vaste inkomensstroom opleveren. Gesteld dat men dit vrijwel twintig jaar na dato nog steeds een gerechtvaardigd onderscheid acht, valt daarmee echter niet in te zien waarom een schenking van een vaste reeks van ten minste vijf jaren, derhalve zonder het overlijdensrisico en de daarbij behorende onzekerheid voor de ontvanger, niet zou kwalificeren voor aftrek.¹⁵ In de praktijk worden periodieke giften vaak gecombineerd met een renteloze lening die wordt afgelost door de jaarlijkse termijnen van de periodieke gift, maar in geval van vooroverlijden van donoren staan de erfgenamen van de schenker op de stoep bij de ontvangende instelling om de geldlening op te eisen voor zover de termijnen van de periodieke gift nog niet zijn vrijgevallen. Voor de instelling betekent dit dat deze het geschonken geld in zoverre niet kan aanwenden gedurende de looptijd van de periodieke gift. Dat leidt tot onnodige stagnatie.

Ook kan het willekeurig worden genoemd dat een periodieke gift van ten minste vijf jaarlijkse uitkeringen van € 1.000 wel aftrekbaar is, terwijl een eenmalige schenking van een aanzienlijk groter bedrag slechts beperkt aftrekbaar is, te weten voor zover de drempel van 1% van het verzamelinkomen vóór toepassing van de persoonsgebonden aftrek is overschreden en voor zover de limiet van 10% van datzelfde toetsinkomen juist niet wordt overschreden. Maximaal 9% van het toetsinkomen komt derhalve in aanmerking voor aftrek. Er is naar mijn mening geen relevant onderscheid te maken tussen éénmalige grotere schenkingen en periodieke giften die aan de voorwaarden van art. 6.38 Wet IB 2001 voldoen. Met de roep om grotere transparantie van goede doelen over de precieze aanwending van de ontvangen gelden strookt juist een alerte donor, die zich niet wenst vast te leggen voor een langere tijd, maar de ontvangende instelling juist kritisch wil volgen alvorens zich (opnieuw) te committeren.¹⁶

13 M. Bishop en M. Green, *Philanthrocapitalism, How giving can save the world*, Bloomsbury Press 2008, chapter 2, ‘Carnegie’s children’.

14 Zie onder meer het rapport van het *Center on Budget and Policy Priorities*, www.cbpp.org/files/6-7-06tax.pdf.

15 Idem prof. J.E.A.M. van Dijk en prof. I. van Vijfeijken, *Instellingen van algemeen nut*, Deventer: Kluwer 2005, p. 112.

16 Zie het onderzoeksrapport van D. van Maasdijk, *Filantropie en de vermogenden in Nederland*, oktober 2010, www.philianconsulting.com. Zie ook de rapportage van het NDP, te raadplegen op www.ndp.nl.

2.2. *Schenking van aandelen die kwalificeren als een aanmerkelijk belang*

Er is geen rechtvaardiging te geven voor het feit dat een belastingplichtige die zijn of haar aandelen in een vennootschap schenkt aan een algemene nut beogende instelling, niettemin de winst uit aanmerkelijk belang dient aan te geven over de economische waarde van de geschonken aandelen verminderd met de verkrijgingsprijs.¹⁷ Op basis van de hiervoor beschreven politieke filosofie van de pluriformiteit dient de overheid af te zien van belastingheffing over meerwaarden die toekomen aan het algemeen nut. In de praktijk ontstaan vaak lastige problemen van timing, omdat bij schenking van een pakket aandelen ineens over de winst uit aanmerkelijk belang heffing verschuldigd is, terwijl de aftrek vanwege de schenking uitsluitend kan worden vergolden over een periode van ten minste vijf jaren. Zelfs als iemand zijn bedrijf volledig wenst te schenken aan een algemeen nut beogende instelling, dient er belasting te worden voldaan, waarvoor evenmin uitstel van betaling kan worden verkregen. Een uitzondering op de verplichte winstneming bij schenking van aanmerkelijkbelangaandelen aan anbi's zou ook goede diensten kunnen verrichten bij bedrijfsopvolgingen. De financiering van bedrijfsopvolgingen (buiten de familie van de eigenaar) is niet zelden een probleem; een gedeeltelijk bezit in handen van een anbi die typisch als een 'geduldige aandeelhouder' kan worden geduid, kan zeer stabiliserend en faciliterend werken bij een bedrijfsopvolging, terwijl bovendien een bron van inkomen wordt gecreëerd voor een (bestaande of nieuw gevormde) maatschappelijke organisatie.

In 2007 heeft de Staatssecretaris van Financiën zich slechts uitgelaten over de status quo met betrekking tot dit onderwerp als uitvloeisel van een vraag van Eerste Kamerlid Essers:

“Als aanmerkelijk belang aandelen worden nagelaten aan een algemeen nut beogende instelling kan de belastingclaim niet worden doorgeschoven, omdat de claim in dat geval verloren zou gaan. Een dergelijke instelling is immers niet belastingplichtig voor de inkomstenbelasting.”¹⁸

Voorts gaat de staatssecretaris niet verder in op de (on)wenselijkheid van deze situatie, maar maakt een ontwijkende beweging, “nu”, zoals hij betoogt, “algemeen nut beogende instellingen meer gebaat lijken bij

de verkrijging van met de waarde van de aanmerkelijk belangaandelen corresponderende contanten”.

Daarmee veroorlooft de staatssecretaris zich in mijn opvatting een standpunt dat zijn reactie niet rechtvaardigt. Waar het ten principale om gaat, is dat de overheid behoort af te zien van belastingheffing van een vermogenswinst die ten goede komt aan het algemeen nut. Er is derhalve geen sprake van 'claimverlies'. Daarnaast kunnen algemeen nut beogende instellingen zeer wel gebaat zijn bij de schenking van (certificaten van) aandelen in een vennootschap, nu hen dit een langetermijnbron van inkomen verschafft, waarmee op duurzame wijze haar maatschappelijke activiteiten kunnen worden gevormd. Indien zij 'contanten' ontvangt, zal zij dit vermogen ook moeten beheren, beleggen of investeren, om het op een duurzame wijze ten goede te laten komen aan haar maatschappelijke doelstelling en activiteiten. Anderzijds is een maatschappelijke organisatie als aandeelhouder vaak zeer gewenst voor een bedrijf, juist omdat deze een langetermijnbelang nastreeft en daarom een duurzame invloed heeft op de continuïteit van het bedrijf. Voor vermogende particulieren is het (al dan niet geheel of gedeeltelijk) overdragen van hun bedrijf aan een nieuw opgerichte algemeen nut beogende instelling een serieus alternatief voor andere vormen van bedrijfsopvolging. Er zijn vele Europese voorbeelden van deze praktijk, die navolging verdienen.¹⁹

2.3. *Waardering schenkingen van vruchtgebruik en/of bloot eigendom*

De markt van Grote Donoren kan aanzienlijk worden vergroot door gebruik te maken van technieken die niet uitgaan van een simpele gift, maar waarbij de donor een blijvend belang behoudt bij het overgedragen vermogen. Indien de donor een vruchtgebruik behoudt waarbij hij gedurende zijn leven een zeker rendement op het overgedragen vermogen kan behouden, geeft dit een impuls aan het geven, mede door de verbondenheid die hiermee wordt gecreëerd met de ontvangende instelling.²⁰ Anderzijds kan een vermogende donor ook behoefte hebben om juist 'zachte' leningen of garanties te verschaffen om maatschappelijke projecten te faciliteren in plaats van een volledige schenking. Een Geefwet zou een ideale aanleiding zijn om deze technieken wettelijk te reguleren. Te denken valt daarbij aan een uniforme waarderingsmethode van schenkingen van vruchtgebruik en bloot-eigendom, die eenvoudig te hanteren

wwav.nl/userdata/Rapport_NDP_Dec_2010.pdf.

17 Art. 4.22, lid 1 Wet IB 2001 bepaalt dat bij schenking van aanmerkelijkbelangaandelen fictief de waarde in het economische verkeer als tegenprestatie wordt aangemerkt.

18 Brief Staatssecretaris van Financiën van 4 april 2007, nr. DB 2007-68, V-N 2007/21.8.

19 Waarbij in Nederland de Van Leer Foundation als schoolvoorbeeld geldt, zie noot 1. Grote belangwekkende Europese fondsen zijn oorspronkelijk tot stand gekomen door overdracht van bedrijven, vgl. Bertelsmann Foundation, Glaxo Wellcome Trust.

20 Zie de recente aandacht in de pers voor het Concertgebouw Fonds, www.fd.nl/artikel/20793613/fiscus-helpt-concertgebouw.

is voor de praktijk.

2.4. *Verantwoording op algemeen nuttige bestedingen*

Algemeen nut beogende instellingen zullen meer en veel specifiekere verantwoording dienen af te leggen over hun wijze van handelen en de daarbij behorende bestedingen. Zowel de donoren als de belastingbetaler in het algemeen heeft een gerechtvaardigd belang bij meer controle op de output van algemeen nut beogende instellingen. Dezelfde wind waait ook vanuit een heel ander perspectief: de verplichtingen die Nederland heeft vanuit een oogpunt van voorkoming van terrorismefinanciering. De controlerende en sturende overheid in dienst van het fiscale paradigma kan ook op dit terrein uitstekende diensten bewijzen, waardoor de fiscale controle op maatschappelijke organisaties ook een internationaal-juridisch doel dient.

Er is al gesuggereerd dat elke ontvangende instelling de schenkingen zal moeten renseigneren aan de Belastingdienst, zodat donoren kunnen worden gecontroleerd. Dat is uiteraard alleen zinvol als het schenkingen betreft die ook aftrekbaar zijn, wat echter in de meeste situaties nu juist niet het geval is. Het verdient ook aanbeveling om de blik wat te verbreden en te zien hoe andere jurisdicties dit al jaren geleden hebben opgelost.

In Duitsland bestaat een vorm van renseignering waarbij de donor een bewijs verkrijgt van de ontvangende instelling, inhoudende dat een schenking is gedaan ter hoogte van een specifiek omschreven bedrag aan een voor aftrek kwalificerende instelling. De instelling garandeert met dit bewijs jegens de Belastingdienst dat zij met de ontvangen gelden het algemeen nut dient en ook overigens aan de voorwaarden voor kwalificatie voldoet. De sanctie is een strafheffing bij de ontvangende instelling, die de aftrek bij de donor meer dan teniet doet. De donor wordt op die wijze beschermd, terwijl de ontvangende instelling de verantwoordelijkheid draagt voor een adequate verantwoording. Dit zou in elk geval bij fondswervende instellingen (waar het grote publiek een belangrijke controlerende invloed heeft) een goed model kunnen zijn.

Bij vermogensfondsen is ook een ander model bruikbaar, waarbij de donor ook zelf zou kunnen of moeten aantonen dat de ontvangende instelling aan haar verplichtingen ten aanzien van de geschonken middelen heeft voldaan. Deze methode zou met name ook bij buitenlandse kwalificerende instellingen functioneel kunnen zijn, nu het voor een Nederlandse Belastingdienst feitelijk complex is om een buitenlandse organisatie te controleren.²¹ De *compliance*-

methoden waarmee dit alles kan worden vormgegeven, zijn ruimschoots beproefd in andere rechtssystemen.²²

Naarmate de Belastingdienst zich meer focust op de output van maatschappelijke organisaties, zal het ook eenvoudiger zijn om de scheidslijnen van de definitie van algemeen nut beogende instellingen te trekken. Dit alles draagt bij aan de verdere ontwikkeling van het juridische begrip 'anbi'.

Overigens zal de non-profitsector zelf hierbij instrumenteel kunnen zijn door op het gebied van *compliance* de norm te stellen en op uitvoering daarvan toe te zien. Effectieve controle is een taak die niet alleen door de overheid of actieve donoren zal worden ingevuld. Dit zal leiden tot een ruimere verantwoordingsplicht van algemeen nut beogende instellingen ten aanzien van de bestemming en effectiviteit van hun bestedingen. Dat is wezenlijk iets anders dan de bestaande keurmerken, die eerder randvoorwaarden bevatten.²³

Mr. dr. I.A. Koele

Advocaat en belastingadviseur, Koele Private Client & Charity, www.koelepc.com

verbetering: I.A. Koele, "How Will International Philanthropy be Freed from Landlocked Tax Barriers?", *European Taxation*, september 2010, p. 409-418.

22 Zie hierover uitgebreid de conclusies van mijn onderzoek, a.w., noot 5, par. 7.2.2, p. 367-375.

23 Bert Koenders, oud-minister Ontwikkelingssamenwerking, riep recent op tot de creatie van één alomvattend keurmerk voor de gehele fondsenwerende sector, "waarbij we niet alleen inzicht krijgen in hoe een club bestuurd en gefinancierd wordt en hoe fondsen worden geworven, maar ook hoe ze hun doelen bereiken en wat daar waar precies van terecht komt!", *Vakblad Fondsenwerving*, januari 2011.

21 Zie voor een overzicht binnen Europa en suggesties voor